

بازسازی همزمان خواص تابشی و هدایتی متغیر با دمای نانوعایق حرارتی بین دو صفحه تخت با استفاده از الگوریتم بهینه‌سازی کوچ پرندگان

مهدی پاک دامن^۱، سمیرا پایان^{۱*}، مسعود حسینی سروری^۲، سهیلا محمد پور^۳

^۱ گروه مهندسی مکانیک، دانشکده مهندسی شهید نیکبخت، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران
^۲ گروه مهندسی مکانیک، دانشکده فنی مهندسی شهید باهنر کرمان، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران

تاریخچه داوری:

دریافت: ۱۳۹۷/۰۶/۰۲
بازنگری: ۱۳۹۷/۰۹/۲۹
پذیرش: ۱۳۹۷/۱۱/۱۵
ارائه آنلاین: ۱۳۹۷/۱۱/۲۵

کلمات کلیدی:

مسئله تابش-هدایت
بهینه‌سازی چند مرحله‌ای
تابع اهداف مجزا
عدد پلانک متغیر با دما
ضریب جذب متغیر با دما

خلاصه: در این مقاله یک الگوریتم بهینه‌سازی جهت بازسازی همزمان خواص تابشی و هدایتی در عایق‌های حرارتی یکپارچه، ساخته شده از نانو مواد بین دو صفحه تخت ارائه شده است. مسئله تابش با استفاده از روش جهت‌های مجزا تصحیح شده فرمول بندی می‌شود. مسئله هدایت و تابش با استفاده از روش حجم‌های محدود و مسئله معکوس با استفاده از الگوریتم کوچ پرندگان حل می‌گردد. ابتدا یک مسئله ساده مطرح و حل می‌شود، سپس الگوریتم چند مرحله‌ای، با توابع هدف جدید به منظور بازسازی خواص تابشی و هدایتی یک عایق حرارتی ساخته شده از نانو مواد به کار گرفته می‌شود. در حالت اول، ضریب جذب ثابت با استفاده از شدت‌های تابش خروجی مرزها در مرحله اول و پارامتر ثابت هدایت-تابش با استفاده از شار حرارتی کل مرزها در مرحله دوم بازسازی می‌شوند. خطای بدست آمده برای پارامتر بدون بعد هدایت-تابش با درصد خطای اندازه‌گیری ۰/۵٪/۴۰ درصد است. در حالت دوم خواص یک عایق حرارتی یکپارچه از نانو مواد به ضخامت ۱ سانتی متر بازسازی می‌شود. ارائه الگوریتم پیشنهادی و توابع هدف جدید بخصوص به بازسازی عدد پلانک به عنوان پارامتر هدایت-تابش کمک کرده و از حساسیت آن به خطای اندازه‌گیری کاسته است.

مصالح ساختمانی [۳] و سایر کاربردهای مهندسی.

دراکثر مطالعات پارامتر هدایت-تابش، خواص تابشی و هدایتی ثابت می‌باشند. با این حال در کاربردهای عملی هدایت‌پذیری و ضریب جذب وابسته به دما می‌باشند [۴]. برای حل مسائل معکوس باید روش‌های حل معکوس مورد مطالعه قرار گیرد. روش‌های معکوس در دهه‌های گذشته به طور کامل مورد مطالعه قرار گرفته است و می‌توان این روش‌ها را به دو دسته کلی تقسیم‌بندی کرد [۵]. دسته اول شامل روش‌های گرادیانی می‌باشند مانند: روش گوس-نیوتن^۴ [۶-۷]، لونیبرگ-مارکورات^۵ [۸] روش گرادیان مزدوج^۶ [۹]. دسته دوم روش‌های اکتشافی و برخورد تصادفی ذرات می‌باشند که به نام روش‌های هوشمند بهینه‌سازی معروف می‌باشند. مانند الگوریتم ژنتیک^۷ [۱۰ و ۱۱]، الگوریتم بهینه‌سازی کوچ پرندگان^۸ [۱۲ و ۱۳]

۱- مقدمه

حل مسائل معکوس از اهمیت ویژه‌ای در انتقال حرارت برخوردار است. تحلیل مسائل معکوس یک مزیت بزرگ برای بسیاری از مسائل مهندسی است که تحلیل مستقیم آن‌ها امکان‌پذیر نیست. روش معکوس در تخمین پارامترهای مهمی در انواع انتقال حرارت هدایت، جابه‌جایی و تابش مورد استفاده قرار می‌گیرد. در مسائل معکوس هدایت، خواصی مانند هدایت‌پذیری و ظرفیت گرمایی ماده و خواص سطحی ماده مانند دما و شار حرارتی سطح تخمین زده می‌شود. مسائل معکوس تابش به طور گسترده مورد بررسی قرار گرفته‌اند که این نوع مسایل به تعیین خواص تابشی مانند ضریب آلبودی پراکندگی^۱، ضخامت نوری^۲ و تابع فاز^۳ می‌پردازند. حل مسائل معکوس هدایت-تابش و تخمین خواص هدایتی و تابشی در بسیاری از کاربردهای مهندسی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است مانند عایق‌های حرارتی [۱-۲].

- 4 Gauss-Newton
- 5 Levenberg-Marquardt
- 6 Conjuate Gradient Metod
- 7 Generic Algorithm
- 8 Partical Swarm Optimization

- 1 Scattering Albedo
- 2 Optical Depth
- 3 Phase Function

* نویسنده عهده‌دار مکاتبات: s_payan_usb@eng.usb.ac.ir

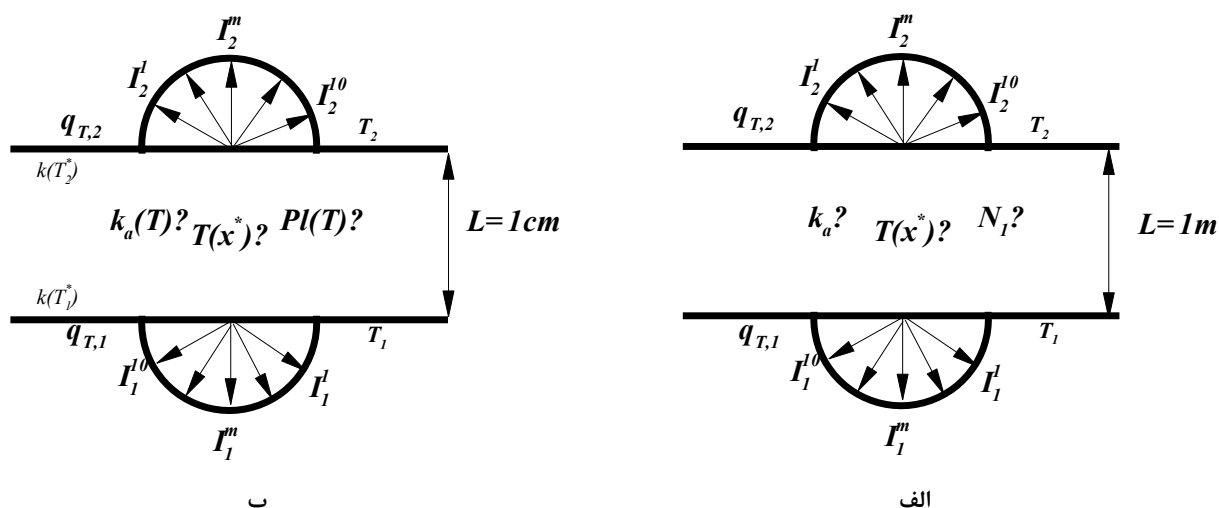
در نظر گرفته شده‌اند.

بیشتر مطالعات به تخمین خصوصیات تابشی ثابت از قبیل گسیل پذیری، ضریب جذب، و ضریب پراکندگی پرداخته‌اند. تخمین همزمان ضریب جذب و هدایت‌پذیری متغیر با دما و مکان کمتر مورد توجه قرار گرفته است و همانطور که مشاهده شد در همان مقالات اندک نیز تنها ضرایب خطی متغیر با دما مورد بررسی قرار گرفته است. از آنجایی که این دسته از مسائل بسیار غیرخطی هستند بازسازی همزمان خواص، منجر به استفاده از الگوریتم‌ها و توابع هدف خاص شده است. در این مقاله، توابع غیرخطی خواص تابشی و هدایتی به منظور بازسازی مورد نظر قرار گرفته است و لذا یک الگوریتم چند مرحله‌ای بر پایه الگوریتم کوچ پرندگان و توابع هدف جدید به منظور کاهش خطا در بازسازی نتایج، ارائه شده است. حل مستقیم معادله انتقال حرارت تابش به کمک روش جهت‌های مجزا تصحیح شده فرمول‌بندی می‌شود و توسط روش حجم‌های محدود حل می‌گردد. معادله انرژی نیز با روش حجم‌های محدود گسسته‌سازی شده است. از روش الگوریتم کوچ پرندگان در حل مسئله معکوس استفاده شده است.

در این مطالعه به منظور تخمین همزمان ضریب جذب محیط و پارامتر هدایت-تابش و عدد پلانک از الگوریتم‌های چند مرحله‌ای با توابع هدف مجزا استفاده می‌شود. این مقاله به دو بخش کلی تقسیم می‌شود. در قسمت اول به بازسازی ضریب جذب و پارامتر هدایت-تابش ثابت (که قبلاً در مراجع به طور مستقیم حل شده و اعتبارسنجی شده است) با تابع هدف شدت‌های تابش مرزی با ورود خطای اندازه‌گیری ۳ و ۵ درصد پرداخته شده است. نتایج به دست آمده کاهش دقت با بالا رفتن خطای اندازه‌گیری را نشان می‌دهد. بنابراین، یک الگوریتم چند مرحله‌ای با دو مرحله اصلی با دو تابع هدف مجزا تعریف می‌شود که باعث افزایش دقت بازسازی پارامترها می‌شود، به طوری که خطای نسبی این پارامترها از خطای اندازه‌گیری اعمال شده کمتر است. در قسمت دوم به بازسازی خواص و پارامترهای غیرخطی متغیر با دما پرداخته می‌شود. در این قسمت یک عایق حرارتی ساخته شده از نانو مواد به ضخامت ۱ سانتی‌متر بین دو صفحه تخت قرار می‌گیرد. از آنجایی که در چنین عایق‌های حرارتی ضریب جذب بسیار بزرگ بوده و نوع دیفیوژن در تابش غالب است می‌توان از ضرایب هدایتی حرارتی مرزها در دمای سطح، علاوه بر بازسازی ضریب هدایت محیط، به منظور بازسازی ضرایب جذب نیز کمک گرفت. لذا ابتدا با توجه به توابع هدف مجموع شارهای حرارتی کل و ضرایب هدایت حرارتی مرزها و شدت‌های تابش نسبی به بازسازی خواص هدایتی متغیر با دما پرداخته شده و سپس در مرحله دوم با استفاده از

و الگوریتم بهینه‌سازی کلونی مورچگان^۱ [۱۴ و ۱۵]. روش‌های هوشمند بهینه‌سازی روش‌های قدرتمندی برای حل مشکلات معکوس می‌باشند. این روش‌ها به دلیل قدرت بالا در پایداری و نداشتن مشکلات در ابعاد بزرگ [۱۵] از روش‌های گرادینانی مناسب‌تر می‌باشند.

سیلوانتو و ازیسیسک [۱۶] از روش لونبرگ-مارکورات برای بدست آوردن ضخامت نوری، ضریب انحراف و هدایت‌پذیری بین دو صفحه شفاف استفاده کردند. لی [۱۷] به آنالیز معکوس مسئله هدایت-تابش یک‌بعدی پرداخت. با اندازه‌گیری شدت‌های تابش خروجی از مرزها، تابع فاز انحراف، ضخامت نوری و پارامتر بدون بعد هدایت-تابش را که همه ثابت بودند، تخمین زد. ایفانو و همکاران [۱۸] به مطالعه عایق‌های چند لایه با نوع انتقال حرارت هدایت-تابش در محیط شفاف پرداختند. آن‌ها با اندازه‌گیری دما در حالت پایا، با استفاده از حل معکوس برای کنترل دمای سیستم‌های فضاپیماها به بازیابی ویژگی‌های حرارتی و تابشی (هدایت‌پذیری و گسیل‌پذیری) پرداختند. داس و همکاران [۱۹] به آنالیز معکوس مسئله هدایت-تابش گذرا در یک محیط یک‌بعدی با خواص جذب و گسیل‌پذیری و انحراف ایزوتروپیک پرداختند. در این مسئله، دیوارها را پختی-خاکستری در نظر گرفتند. یکی از دیوارها در شرایط دما ثابت و دیگری شار ثابت می‌باشند. آن‌ها با استفاده از روش الگوریتم ژنتیک و با در دست داشتن دما و شار روی سطوح به بازیابی خواص پرداختند. بایزانگ و همکاران [۲۰] به تاثیر عملکرد الگوریتم بهینه‌سازی کلونی مورچگان همگن در مسائل انتقال حرارت معکوس یک‌بعدی هدایت-تابش در حالت پایا در بین دو صفحه موازی پرداختند. پارامترهای ضریب جذب، هدایت‌پذیری و انحراف در محیط نیمه‌شفاف مورد بازیابی قرار گرفت. این خواص با اندازه‌گیری شار و دمای حرارتی سطح، مورد بازیابی قرار گرفتند. آن‌ها به این نتیجه رسیدند که این الگوریتم خطا را کاهش می‌دهد. یاتورن و همکاران [۲۱] با استفاده از الگوریتم بهینه‌سازی کوچ پرندگان در یک محیط یک‌بعدی هدایت-تابش وابسته به زمان به بازیابی هدایت‌پذیری و ضریب جذب خطی متغیر با دما پرداختند. در معادلات حاکم، آن‌ها فرض کردند که هدایت‌پذیری تنها تابعی از دما بوده و به مکان وابسته نیست و شکل ساده شده‌ای از معادله انرژی را مورد استفاده قرار دادند. شانچنج سان [۲۲] با استفاده از یک روش بهینه‌سازی چند مرحله‌ای در یک محیط نیمه‌شفاف جاذب و صادرکننده دوبعدی همراه با انتقال حرارت هدایت-تابش به بازسازی هدایت‌پذیری، ضریب جذب و ضریب انحراف پرداختند که همه این ضرایب به صورت ثابت

شکل ۱: شکل شماتیک کار حاضر الف) محیط با خواص ثابت و طول ۱ متر ب) محیط با خواص متغیر با دما و طول ۱ سانتی متر

Fig. 1. The schematic diagram of the current work a) the medium with constant properties and a length of 1 meter b) the medium with temperature variable properties and a length of 1 cm

با خواص متغیر غیرخطی در نظر گرفته شده است.

۳- حل مستقیم

معادله انرژی برای یک محیط با انتقال حرارت مرکب هدایت-تابش با هدایت‌پذیری متغیر با دما و در حالت پایا به صورت زیر است.

$$\frac{d}{dx} \left(k(T) \frac{dT}{dx} \right) - \frac{dq_r}{dx} = 0 \quad (1)$$

که در این معادله ترم اول معرف گرادیان شار هدایتی و ترم دوم معرف گرادیان شار تابشی می‌باشد که به صورت زیر تعریف می‌شود.

$$\frac{dq_r}{dx} = k_a(T)(4\pi I_b - G) \quad (2)$$

در این معادله G شدت تابش فرودی و I_b شدت تابش جسم سیاه می‌باشند که به صورت زیر محاسبه می‌شوند:

$$G = \int_{\Omega} I d\Omega \quad (3)$$

$$I_b = \frac{\sigma T^4}{\pi} \quad (4)$$

تابع هدف مجموع شدت‌های تابش نسبی و ضرایب هدایت حرارتی مرزها به بازسازی ضریب جذب محیط پرداخته شده است. نتایج به دست آمده حاکی از دقت بالای الگوریتم چند مرحله‌ای است به طوری که بیشینه خطای نسبی محاسبات از خطای اعمال شده اندازه‌گیری کمتر بوده و الگوریتم چند مرحله‌ای پیشنهاد شده برای بازسازی خواص هدایتی و تابشی پیشنهاد می‌شود.

۲- تعریف مسئله

یک محیط یک‌بعدی با نوع انتقال حرارت هدایت-تابش مطابق با شکل ۱ را در نظر بگیرید. دیواره‌ها سیاه و در دمای ثابت و $T_1 = 500 \text{ K}$ و $T_2 = 50 \text{ K}$ قرار دارند. محیط خاکستری و بدون انحراف در نظر گرفته شده است. فرض می‌شود تمامی خواص و مقادیر شار و شدت‌های تابش را بر روی مرزها بتوان اندازه گرفت. فاصله بین دو صفحه L است. هدف مسئله محاسبه تمام خواص هدایتی و تابشی به صورت ثابت و یا متغیر با دما در بین صفحات است. به این منظور دو نوع مسئله در نظر گرفته شده است. همانطور که از شکل ۱ الف مشخص است در مسئله نوع اول یک محیط که قبلاً در مرجع [۲۳] مورد بررسی قرار گرفته است و مشخصات آن معلوم است، تنها به منظور بررسی الگوریتم معکوس مورد مطالعه قرار گرفته است. در مسئله نوع دوم (شکل ۱ ب) به منظور بررسی یک حالت واقعی‌تر که امکان ساخت و تست آن در آزمایشگاه وجود داشته باشد، یک نمونه به ضخامت ۱ سانتی‌متر

مجموعه از معادلات دیفرانسیل جزئی است، به طوری که انتگرال زاویه فضایی را به سری تبدیل می کند. در روش جهت های مجزا (S-N) معادله انتقال تابشی برای حالت یک بعدی به صورت معادله (۸) می باشد.

$$I_p^m = \frac{|\mu^m| AI_x^m + (k_a I_b + S_p^m) V_p}{|\mu^m| A + \beta V_p} \quad (8)$$

در این معادله μ^m به صورت زیر تعریف می شود.

$$\mu^m = \cos \theta^m \quad (9)$$

در معادله (۱۰)، عبارت S_p^m تعریف عبارت چشمه تابشی است که بعد از گسسته سازی طبق رابطه زیر بدست می آید:

$$S_p^m = \frac{\sigma_s}{4\pi} \sum_{m=1}^M w_g^m I_p^m \phi^{m,m'} \quad (10)$$

که در آن w_g^m تابع وزنی می باشد. شار حرارتی تابشی طبق رابطه (۱۱) محاسبه می شود.

$$q = \int_{\Omega=0}^{4\pi} I(\Omega) \cos \theta d\Omega = \sum_{m=1}^M I^m w_h^m \quad (11)$$

w_h^m و w_g^m توابع وزنی می باشند و مقادیر آنها طبق روابط (۱۲) و (۱۳) بدست می آیند:

$$w_g^m = 4\pi \sin \theta^m \cos \left(\frac{\Delta \theta^m}{2} \right) \quad (12)$$

$$w_h^m = 2\pi [\sin \theta^m \cos \theta^m \sin \Delta \theta^m] \quad (13)$$

$\Delta \theta$ و θ^m به صورت معادله های زیر تعریف می شوند:

$$\theta^m = (m-1/2)\Delta \theta^m \quad (14)$$

$$m = 1, 2, 3, \dots, M_\theta$$

$$\Delta \theta^m = \frac{\pi}{M_\theta} \quad (15)$$

برای بی بعدسازی معادله انرژی، با در نظر گرفتن $x^* = \frac{x}{L}$

در این رابطه $d\Omega$ المان زاویه فضایی است، I شدت تابش می باشد که به کمک معادله انتقال تابش بدست می آید. از آنجایی که انتقال حرارت هدایت با توان اول و انتقال حرارت تابش با توان چهارم دما رابطه مستقیم دارد، معادله انرژی، معادله ای غیرخطی است. بنابراین برای حل مسئله در این حالت، با خطی کردن جملات غیرخطی، از روش های مبتنی بر تکرار استفاده می شود. روش استفاده شده در کار حاضر، بر اساس حل معادله هدایت است و جمله تغییرات انتقال حرارت تابشی به عنوان یک چشمه حرارتی در معادله ظاهر می شود.

هدف از حل معادله انرژی، بدست آوردن توزیع دمای محیط می باشد. بنابراین با در نظر گرفتن جمله تابش در معادله انرژی به عنوان یک چشمه حرارتی، معادله انرژی با استفاده از روش حجم های محدود حل شود.

۳-۱- روش جهت های مجزا

برای حل معادله شدت تابش از روش بهبود یافته جهت مجزا مطابق با مرجع [۲۴] استفاده می شود. معادله انتقال حرارت تابشی یک پرتو به صورت رابطه (۵) است:

$$\frac{dI}{dx} = -(k_a(T) + \sigma_s) I(\Omega) + k_a I_b + \frac{\sigma_s}{4\pi} \int_{\Omega=4\pi} I(\Omega') \phi(\Omega', \Omega) d\Omega' \quad (5)$$

در این معادله $k_a(T)$ ضریب جذب و σ_s ضریب انحراف می باشد. جمله آخر، چشمه ایجاد شده در اثر وجود انحراف می باشد که به صورت رابطه (۶) تعریف می شود.

$$S_p = \frac{\sigma_s}{4\pi} \int_{\Omega=4\pi} I(\Omega') \phi(\Omega', \Omega) d\Omega' \quad (6)$$

برای یافتن شدت تابش، لازم است شرط مرزی روی دیواره ها معلوم باشد. برای یک سطح کدر با گسیل و انعکاس پخشی، شدت تابش مستقل از جهت است. بنابراین، در هر نقطه دلخواه روی سطح (r_w) به صورت معادله (۷) می باشد.

$$I = \varepsilon I_b + \frac{(1-\varepsilon)}{\pi} \int_{\hat{n} \cdot \Omega < 0} I(\Omega') |\hat{n} \cdot \Omega| d\Omega' \quad (7)$$

روش جهت های مجزا، روشی برای تبدیل معادله انتقال تابش به یک

۴- حل معکوس

مسئله معکوس با کمیته‌سازی یک تابع هدف با استفاده از الگوریتم‌های بهینه‌سازی حل می‌شود که در کار حاضر با توجه به این که حالت‌های متفاوتی بررسی شده از چهار تابع هدف برای کم کردن خطا استفاده شده است. این توابع به صورت روابط (۲۰) تا (۲۲) تعریف می‌شوند.

$$G_1(k_a, N_1) = \sum_{m=1}^M (I_e^m(1) - I_d^m(1))^2 + \sum_{m=1}^M (I_e^m(0) - I_d^m(0))^2 \quad (\text{الف})$$

$$G_1'(k_a) = \sum_{m=1}^M (I_e^m(1) - I_d^m(1))^2 + \sum_{m=1}^M (I_e^m(0) - I_d^m(0))^2 \quad (\text{ب}) \quad (20)$$

$$G_1''(k_a, k) = \sum_{m=1}^M (I_e^m(1) - I_d^m(1) / I_d^m(1))^2 + \sum_{m=1}^M (I_e^m(0) - I_d^m(0) / I_d^m(0))^2 \quad (\text{ج})$$

که در این رابطه M ، تعداد کل نقاط اندازه‌گیری، I_d شدت تابش اندازه‌گیری شده و I_e شدت تابش بدست آمده از حل معکوس می‌باشد.

$$G_2(k, N_1) = (q_{Te}^*(1) - q_{Td}^*(1))^2 + (q_{Te}^*(0) - q_{Td}^*(0))^2 \quad (21)$$

در این رابطه q_{Td}^* کل شار حرارتی اندازه‌گیری شده و q_{Te}^* کل شار حرارتی محاسبه شده از حل معکوس می‌باشد.

$$G_3(k) = (Pl_{Te}(1) - Pl_{Td}(1))^2 + (Pl_{Te}(0) - Pl_{Td}(0))^2 \quad (22)$$

در این رابطه Pl_{Td} پلانک اندازه‌گیری شده و Pl_{Te} پلانک محاسبه شده از حل معکوس می‌باشد. همانطور که در تعریف مسئله ذکر شد فرض می‌شود هر خاصیتی روی مرزها را بتوان اندازه گرفت. به عنوان مثال برای مقاله حاضر از پلانک روی مرزها که متناظر با همان ضریب هدایت حرارتی روی مرزها است استفاده می‌شود. می‌توان با در دست داشتن شار کل و شار تابشی بر روی مرزها شار هدایت را به دست آورد و سپس با اندازه‌گیری دما

فرم بی‌بعد معادله انرژی به صورت رابطه (۱۶) $q_r^* = \frac{q_r}{4\sigma T_1^4}$ و $T^* = \frac{T}{T_1}$ حاصل می‌شود.

$$\frac{d}{dx^*} (Pl(T^*) \frac{dT^*}{dx^*}) - \frac{dq_r^*}{dx^*} = 0 \quad (16)$$

که در این رابطه $Pl(T^*) = \frac{k(T^*)}{4L\sigma T_1^3}$ تعریف می‌شود. برای بی‌بعدسازی معادله شدت تابش با در نظر گرفتن پارامترهای $I^* = \frac{\pi I}{\sigma T_1^4}$ و $I_b = \frac{\sigma T_1^4}{\pi}$ رابطه (۱۷) حاصل می‌شود:

$$\frac{dI^*}{dx^*} = -\beta(T^*) I^*(\Omega) L + k_a(T^*) L T^{*4} + \frac{\sigma_s L}{4\pi} \int_{\Omega=4\pi} I^*(\Omega') \phi(\Omega', \Omega) d\Omega' \quad (17)$$

که در این رابطه $\beta(T^*) = k_a(T^*) + \sigma_s(T^*)$ (ضریب استهلاک) تعریف می‌شود و در نهایت فرم گسسته شده معادله شدت تابش به صورت رابطه (۱۸) حاصل می‌شود.

$$I^{*m} = \frac{|\mu^m| I_x^{*m} + L\beta(T^*)(1-\omega)\gamma dx^* T^{*4} + L\beta(T^*) dx^* S_p^* \gamma}{|\mu^m| + L\beta(T^*)\gamma dx^*} \quad (18)$$

که در این رابطه ω ضریب آلودگی پراکندگی است و به صورت $\omega = \frac{\sigma_s}{\beta}$ تعریف می‌شود و S_p^* چشمه بی‌بعد ناشی از انحراف می‌باشد. در این مقاله اثر انحراف ناچیز در نظر گرفته شده است. لذا با صفر قرار دادن ω و S_p^* و تساوی ضریب استهلاک با ضریب جذب معادله شدت تابش به شکل نهایی زیر می‌باشد:

$$I^{*m} = \frac{|\mu^m| I_x^{*m} + Lk_a(T^*)\gamma dx^* T^{*4}}{|\mu^m| + Lk_a(T^*)\gamma dx^*} \quad (19)$$

در صورتی که ضریب جذب ثابت باشد $1/L$ با $k_a(T^*)$ جایگزین می‌شود و به این صورت عدد پلانک به پارامتر بدون بعد هدایت تابش $N_1 = \frac{kk_a}{4\sigma T_1^3}$ تبدیل می‌شود.

می‌باشد.

۴- در این مرحله بهترین جواب در بین تمام ذرات از رابطه (۲۵) بدست خواهد آمد.

$$GB_{i,j}(t) = \begin{cases} B_{i,j}(t) & G(B_{i,j}(t)) < G(GB_{i,j}(t-1)) \\ GB_{i,j}(t-1) & G(B_{i,j}(t)) \geq G(GB_{i,j}(t-1)) \end{cases} \quad (25)$$

که GB بهترین موقعیت بین تمام ذرات برای هر متغیر می‌باشد.

۵- در این مرحله مقدار سرعت هر ذره طبق رابطه (۲۶) تعیین می‌شود که به صورت ترکیبی از بهترین موقعیت ذره است.

$$V_{i,j}(t) = w(t)V_{i,j}(t-1) + c_1 \text{rand} [B_{i,j}(t-1) - x_{i,j}(t-1)] + c_2 \text{rand} [GB_{i,j}(t-1) - x_{i,j}(t-1)] \quad (26)$$

در رابطه بالا C_1 و C_2 ، مقادیر ثابتی می‌باشند. w ، سهم سرعت قبلی را در سرعت جدید تعیین می‌کند و همگرایی روش بهینه‌سازی به این پارامتر بستگی دارد. مقادیر C_1 و C_2 ، در بازه رابطه (۲۷) تعیین می‌شود و w توسط رابطه (۲۸) بدست می‌آید.

$$1.5 \leq C_1 \leq 2 \quad (27)$$

$$2 \leq C_2 \leq 2.5$$

$$w(it) = \left[\frac{(t_{\max} - it) \times (w_s - w_e)}{t_{\max}} \right] + w_e \quad (28)$$

که t_{\max} حداکثر تکرار الگوریتم بهینه‌سازی است. برای ضرایب C_1 و C_2 شرط رابطه (۲۹) باید برقرار باشد تا همگرایی مسئله برقرار شود.

$$C_1 + C_2 \leq 4 \quad (29)$$

۶- در این مرحله موقعیت جدید ذرات توسط رابطه (۳۰) به دست آید.

$$x_{i,j}(t) = x_{i,j}(t-1) + V_{i,j}(t) \quad (30)$$

۷- برگشتن به مرحله دوم و تکرار این روند تا اینکه شرایط خواسته شده از الگوریتم ارضا شود.

در نزدیک مرز و داشتن دمای مرز، گرادیان دما را محاسبه کرد و سپس با استفاده از قانون فوریه، ضریب هدایت حرارتی و نهایتاً با تقسیم آن طبق رابطه، پلانک را به دست آورد.

۴-۱- الگوریتم کوچ پرندگان

الگوریتم کوچ پرندگان یکی از الگوریتم‌های فرا اکتشافی است که از حرکت دسته‌هایی از پرندگان که به صورت گروهی حرکت می‌کنند، الهام می‌گیرد. در این روش، گروهی از ذرات که هر کدام جوابی از تابع هدف خواهد بود، در فضای جست و جو به حرکت در می‌آیند و به دنبال بهترین جواب از موقعیت خود و همچنین با الهام گرفتن از دیگر جواب‌ها، به دنبال بهترین جواب کل مجموعه خواهند بود. الگوریتم بهینه‌سازی کوچ پرندگان برای اولین بار در سال ۱۹۹۵ توسط کندی و ابرهات [۲۵] در کنفرانسی مطرح شد و تا کنون برای خیلی از مسایل پیچیده جوابگو بوده است.

۴-۲- مراحل الگوریتم بهینه‌سازی کوچ پرندگان

الگوریتم بهینه‌سازی کوچ پرندگان برای بهترین تجربه سراسری به صورت زیر انجام می‌شود.

مقداردهی اولیه به ذرات که به صورت تصادفی تعیین می‌شوند. به این صورت که با توجه به محدودیت‌هایی که برای متغیرها گذاشته می‌شود، مقدار اولیه ذرات در بازه این محدودیت‌ها تعیین شود. ابتدا به هر متغیر بهینه‌سازی یک مقدار اولیه تصادفی به شکل رابطه (۲۳) در بازه متغیرها تخصیص داده می‌شود.

$$x_{ij} = \text{rand}(x_{ij,\min}, x_{ij,\max}) \quad (23)$$

که rand اعداد تصادفی بین بازه مورد نظر را تولید می‌کند.

۲- پس از تعیین مقدار اولیه هر ذره (متغیرها)، مقدار تابع هدف هر ذره تعیین می‌شود.

۳- مرحله بعد، پیدا کردن بهترین موقعیت هر ذره (متغیر) با مقایسه کردن موقعیت همین ذره در تکرار قبلی از رابطه (۲۴) بدست می‌آید.

$$B_{i,j}(t) = \begin{cases} x_{i,j}(t) & G(x_{i,j}(t)) < G(B_{i,j}(t-1)) \\ B_{i,j}(t-1) & G(x_{i,j}(t)) \geq G(B_{i,j}(t-1)) \end{cases} \quad (24)$$

که B ، بهترین موقعیت ذره در هر تکرار می‌باشد. t ، مرحله تکرار الگوریتم

۵- استقلال از شبکه و اعتبارسنجی مسئله مستقیم

برای استقلال از شبکه یک محیط یک‌بعدی با نوع انتقال حرارت هدایت-تابش بدون انحراف در حالت پایا در نظر گرفته شده است. دیواره‌ها سیاه و در دماهای $T_1=500\text{ K}$ و $T_p=50\text{ K}$ قرار دارند. همچنین فاصله بین صفحات $L=1\text{ m}$ است. استقلال دو نوع شبکه فضایی و شبکه مکانی باید انجام شود. برای انجام این قسمت ابتدا تعداد تقسیمات زاویه‌ای را ثابت و برابر ۱۰ جهت (S-۱۰) در نظر گرفته و شبکه مکانی از ۱۰ تا ۱۰۰ بررسی می‌شود که در این قسمت با توجه به شکل ۲ الف شبکه مکانی $N_x=40$ انتخاب شده است. سپس با ثابت نگه داشتن شبکه مکانی شبکه‌های فضایی مختلف آزمایش می‌شود که طبق شکل ۲ ب تقسیمات زاویه‌ای ۲۰ به دست آمده است.

به منظور اعتبارسنجی مسئله مستقیم هدایت-تابش، کار حاضر با مرجع [۲۳]، مقایسه شده است. برای این منظور، اعتبارسنجی برای حالت بدون انحراف یک محیط تاثیرگذار خاکستری با خاصیت جذب و صدورپذیری که بین دو صفحه موازی با دیواره‌های سیاه و درجه حرارت T_1 و T_p قرار دارد، انجام گرفته است. هدف یافتن شار حرارتی کل بدون بعد می‌باشد. مقدار تقسیمات زاویه‌ای به صورت S_p و تعداد نقاط ۴۰، برای تمام حالات در نظر گرفته شده است. نتایج بدست آمده از مرجع [۲۳]، و کار حاضر در جدول ۱، آورده شده است. همانطور که مشاهده می‌شود تطابق بسیار خوبی بین نتایج بدست آمده از کار حاضر و کار انجام شده در مرجع [۲۳] وجود دارد. به طوری که بیشینه خطا از ۲/۱ درصد تجاوز نمی‌کند.

۶- نتایج

خطای اندازه‌گیری در تحقیقات علمی یک مورد بدیهی می‌باشد. بنابراین، در صورت حل عددی مسئله، به منظور شبیه‌سازی خطای عددی، باید به مقادیر به دست آمده از حل مستقیم خطا وارد شود. سپس این مقادیر به عنوان مقادیر اندازه‌گیری شده وارد مسئله معکوس می‌شوند. برای وارد کردن خطای اندازه‌گیری به صورت رابطه (۳۱) عمل می‌شود.

$$Y_{mea} = Y_{exa} + \sigma \lambda \quad (31)$$

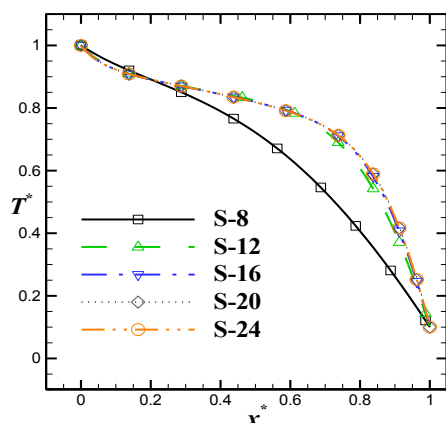
که در این رابطه Y_{mea} مقدار اندازه‌گیری شده، Y_{exa} مقدار بدست آمده از حل مستقیم، λ عدد تصادفی می‌باشد که مقدار آن برابر $1/8279$ در نظر گرفته شده است و σ مطابق با رابطه (۳۲) حساب می‌شود.

$$\sigma = \frac{Y_{exa} \times \eta\%}{2.576} \quad (32)$$

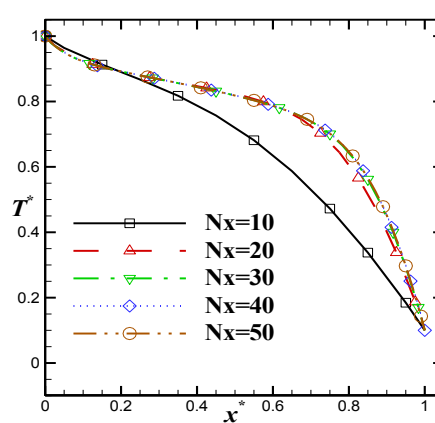
در رابطه (۳۲)، η مقدار خطای اعمال شده می‌باشد.

۶-۱- بازسازی ضریب جذب ثابت و پارامتر هدایت-تابش ثابت

در این قسمت به بازسازی ضریب جذب ثابت و پارامتر هدایت بدون بعد هدایت-تابش (N_1) ثابت پرداخته شده است. تابع هدف در نظر گرفته شده در این قسمت شدت‌های تابش خروجی از دو سطح می‌باشند. محیط، صادرکننده-جذب‌کننده تابش با N_1 و k_a است و سطوح سیاه هستند. نتایج حاصل از بازسازی در ۲ خطای اندازه‌گیری ۳ و ۵ درصد در نظر گرفته شده است و با حالت بدون خطا در جدول ۲ مقایسه شده اند.

شکل ۲ ب: استقلال شبکه فضایی

شکل ۲ الف: استقلال شبکه مکانی

Fig. 2. : a) The independence of locative grid b) The independence of the space network

Table 1. The comparison of the present work results with reference [25]

جدول ۱: مقایسه نتایج کار حاضر با ویسکانتا و گراش [۲۳]

درصد خطا	$\frac{q}{\sigma T_1^4}$)presentwork	$\frac{q}{\sigma T_1^4}$)ref	$N_1 = \frac{k_a k}{4\sigma T_1^3}$	$t = \frac{T_2}{T_1}$	ضریب جذب k_a
۱/۶۳	۰/۷۸۵	۰/۷۹۸	۰/۱	۰/۵	۱/۰
۱/۰	۲/۵۷۴	۲/۰۰۶	۱/۰		
۰/۱۲	۲۰/۵۷۴	۲۰/۰۰۶	۱۰/۰		
۲/۱	۰/۹۷۰	۰/۹۹۱	۰/۱	۰/۱	۱/۰
۰/۴۵	۴/۱۹۹	۴/۲۱۸	۱/۰		
۰/۰۶	۳۶/۵۷۷	۳۶/۶۰	۱۰/۰		

Table 2. The results of the constant absorption coefficient reconstruction and the constant conduction-radiation parameter using objective function of output intensities of radiation from the surfaces

جدول ۲: نتایج بازسازی ضریب جذب ثابت و پارامتر هدایت-تابش ثابت با تابع هدف شدت‌های تابش خروجی از سطوح

درصد خطای اندازه گیری	N_1	k_a	ERR N_1 %	ERR k_a %
۰	۱/۰	۱/۰	۰/۰	۰/۰
۳	۰/۴۹۱	۱/۰۰۱	۵۰/۹	۰/۰۱
۵	۰/۳۶۳	۱/۰۱	۶۳/۷	۱

نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که ضریب جذب حتی با اعمال خطای اندازه‌گیری ۵ درصد به خوبی بازسازی شده است اما پارامتر بدون بعد هدایت-تابش حساسیت کمی به شدت‌های تابش برای بازسازی دارد و خطای نتایج به دست آمده برای آن بسیار بالا است، بنابراین الگوریتم زیر پیشنهاد شده است تا دقت نتایج به دست آمده به واسطه آن بهبود یابد.

نتایج حاصل با توجه به الگوریتم ارائه شده برای $N_1=۰/۱$ و $k_a=۰/۱$ در جدول ۳ آمده است.

هم اکنون با توجه به الگوریتم ارائه شده برای دو پارامتر ثابت N_1 و k_a ، مقادیر $۰/۱$ ، $۱/۰$ و ۱۰ برای پارامتر هدایت-تابش همراه با $k_a = ۱/۰$ با خطای اندازه‌گیری ۰، ۱، ۳ و ۵ درصد بازسازی می‌شوند بازه جستجو در الگوریتم بهینه‌سازی کوچ پرنندگان برای هر دو پارامتر در همه حالات بین

نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که ضریب جذب حتی با اعمال خطای اندازه‌گیری ۵ درصد به خوبی بازسازی شده است اما پارامتر بدون بعد هدایت-تابش حساسیت کمی به شدت‌های تابش برای بازسازی دارد و خطای نتایج به دست آمده برای آن بسیار بالا است، بنابراین الگوریتم زیر پیشنهاد شده است تا دقت نتایج به دست آمده به واسطه آن بهبود یابد.

۶- ۱- ۱- الگوریتم الف)

گام اول: ابتدا هر دو پارامتر N_1 و k_a را با استفاده از تابع هدف شدت‌های تابش $(G_1(k_a, N_1))$ بدست آورید.

گام دوم: k_a بدست آمده در الگوریتم کوچ پرنندگان به عنوان پارامتر معلوم در نظر گرفته شود و با استفاده از تابع هدف شارهای حرارتی مرزها (

Table 3. The results of reconstruction using the proposed multi-step algorithm to calculate constant N_1 and constant k_a

جدول ۳: نتایج بازسازی با الگوریتم پیشنهادی چند مرحله‌ای برای محاسبه N_1 و k_a ثابت

$ERR k_a\%$	$ERR N_1\%$	k_a	N_1	درصد خطای اندازه‌گیری
۰/۰	۰/۰	۰/۹۹۹	۱/۰۰۱	۰
۰/۵۲	۲/۴	۱/۰۰۵۲	۱/۰۲۴	۳
۰/۸۸	۴/۰	۱/۰۰۸۸	۱/۰۴	۵

Table 4. The results of reconstructions for different N_1 s using algorithm A

جدول ۴: نتایج بازسازی برای N_1 های متفاوت با الگوریتم الف

$ERR k_a$ (%)	$ERR N_1$ (%)	$k_{a)2pso}$	$N_{1)2pso}$	خطای اندازه‌گیری	$k_{a)ex}$	$N_{1)ex}$
۰/۰	۰/۰	۰/۹۹۹	۰/۱۰۰	۰/۰	۱/۰	۰/۱
۰/۲۱	۰/۰	۱/۰۰۲۱	۰/۱۰۰	۱/۰		
۰/۶۴	۰/۰	۱/۰۰۶۴	۰/۱۰۰	۳/۰		
۱/۰۷	۰/۰	۱/۰۱۰۷	۰/۱۰۰	۵/۰		
۰/۰	۰/۱	۰/۹۹۹	۱/۰۰۱	۰/۰	۱/۰	۱/۰
۰/۱۷	۰/۸۰	۱/۰۰۱	۱/۰۰۸	۱/۰		
۰/۵۲	۲/۴	۱/۰۰۵	۱/۰۲۴	۳/۰		
۰/۸۸	۴/۰	۱/۰۰۸۸	۱/۰۴۰	۵/۰		
۰/۰	۰/۰	۱/۰۰۰	۹/۹۹۹	۰/۰	۱/۰	۱۰/۰
۰/۲	۰/۷۲	۱/۰۰۲	۱۰/۰۷۲	۱/۰		
۰/۵۰	۲/۱۶	۱/۰۰۵	۱۰/۳۱۶	۳/۰		
۰/۸۵	۳/۶۱	۱/۰۰۸	۱۰/۳۶۱	۵/۰		

۶-۲- بازسازی پارامترهای متغیر با دما

در این قسمت یک عایق حرارتی یکپارچه ساخته شده از نانومواد در نظر گرفته شده است. به منظور در نظر گرفتن یک حالت واقعی قابل ساخت و تست در آزمایشگاه یک عایق به ضخامت ۱ سانتی‌متر در نظر گرفته شده است. عایق‌های حرارتی ساخته شده از نانومواد دارای ضرایب جذب بالا و ضرایب هدایت پایین هستند. به این ترتیب شار حرارتی کم و شدت‌های تابش کم از مرزها خارج می‌شوند. در ضمن مقادیر شدت‌های تابش در جهات مختلف تغییرات قابل توجهی ندارند. لذا این مقادیر در مرزها به تنهایی برای بازسازی مناسب خواص، کافی نمی‌باشند. به منظور حل این مشکل در این

۰/۱ تا ۱۰/۰، در نظر گرفته شده است به جز مورد N_1 برابر ۱۰ که حد بالای بازه گسترده شده و مقدار ۲۰ برای آن در نظر گرفته شده است، نتایج حاصل در جدول ۴ خلاصه شده است.

همانطور که مشاهده می‌شود حتی با اعمال خطای ۵ درصد در داده‌های اندازه‌گیری باز هم خطای محاسبه پارامتر هدایت-تابش از میزان ۵ درصد در هر سه پارامتر هدایت-تابش تجاوز نمی‌کند و این نشان‌دهنده بهبود الگوریتم اولیه و افزایش حساسیت پارامتر هدایت-تابش به شارهای حرارتی مرزها می‌باشد.

Table 5. The coefficients of Planck's number and optical thickness

جدول ۵: ضرایب مربوط به عدد پلانک و ضخامت نوری

b_3	b_2	b_1	a_4	a_3	a_2	a_1	مورد
۱۰/۰	۵/۰	۱۵/۰	۰/۰	۴/۲۳	۰/۷۰۵	۰/۵۲۹۰	۱
۱۰/۰	۵/۰	۱۵/۰	۳/۵۳	۱/۴۱	۱/۰۵۸	۰/۳۵۳	۲

Table 6. Considered range for Planck's number and optical thickness

جدول ۶: بازه در نظر گرفته شده برای ضرایب معادله عدد پلانک و ضخامت نوری

b_3	b_2	b_1	a_4	a_3	a_2	a_1	مورد
[۵و۲۰]	[۳و۱۰]	[۱۰و۴۰]	-----	[۲و۶]	[۰و۱/۵]	[۰و۱]	۱
[۵و۲۰]	[۳و۱۰]	[۱۰و۴۰]	[۰و۵]	[۰و۵]	[۰و۱/۵]	[۰/۱و۱]	۲

در یک سانتی‌متر، در کد محاسباتی ضخامت نوری به طور مستقیم بازیابی شده است.

ضریب جذب در نظر گرفته شده مطابق با رابطه (۳۵) است.

$$k_a = 1000T^{*2} + 500T^* + 1500 \quad (35)$$

و با ضرب کردن این رابطه در یک سانتی‌متر، ضخامت اپتیکی بدست می‌آید و مطابق رابطه زیر می‌باشد.

$$\tau = 10T^{*2} + 5T^* + 15 \quad (36)$$

برای این نوع مسئله یک پلانک مرتبه دو و یک پلانک مرتبه سه و ضخامت نوری مرتبه ۲ مطابق با روابط (۳۷) و (۳۸) در نظر گرفته شده است.

$$Pl = \sum_{n=0}^3 a_{n+1} T^{*n} \quad (37)$$

$$\tau = \sum_{n=0}^2 b_{n+1} T^{*n} \quad (38)$$

ضرایب پلانک و ضخامت نوری و بازه‌های در نظر گرفته شده برای

قسمت علاوه بر استفاده از الگوریتم چند مرحله‌ای با توابع هدف مجزا، در هر مرحله از توابع هدف جدید به منظور استفاده در بازسازی خواص چنین موادی استفاده می‌شود.

برای محاسبه خطای اندازه‌گیری از فرمول زیر (RMS) استفاده شده است. که فرمول محاسبه آن مطابق با رابطه (۳۳) است.

$$RMS\% = \sqrt{\frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \left[\frac{|\phi_{d,i} - \phi_{e,i}|}{\phi_{d,i}} \times 100 \right]^2} \quad (33)$$

پس از در نظر گرفتن هدایت‌پذیری طبق رابطه زیر، آن را تبدیل به پلانک کرده نتایج حاصل بصورت نمودار پلانک بازسازی و ترسیم می‌شود. رابطه هدایت‌پذیری و پلانک بصورت رابطه (۳۴) است.

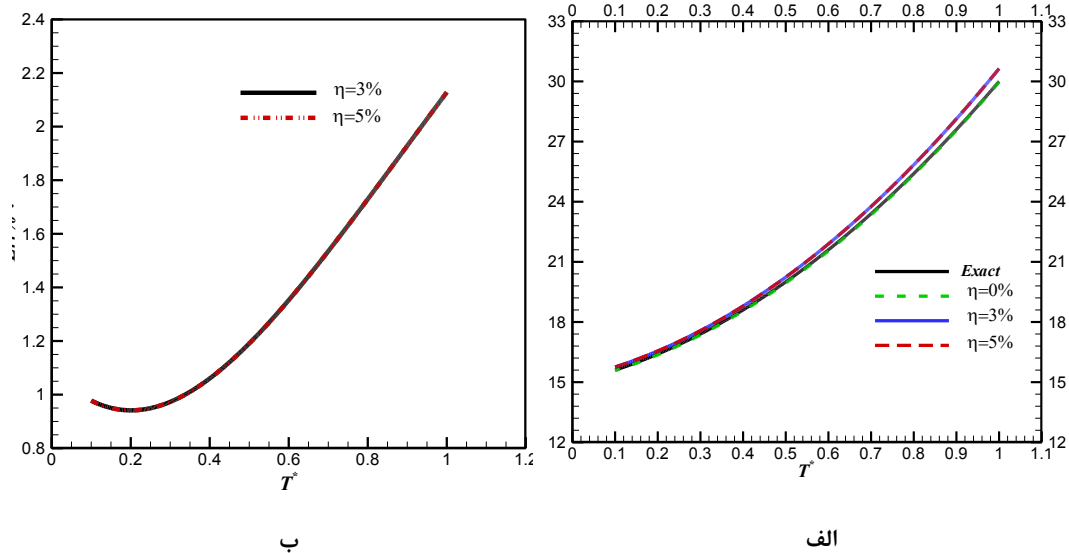
$$Pl(T) = \frac{k(T)}{4L\sigma T_1^3} \quad (34)$$

با توجه به رابطه ضخامت نوری $\tau = \beta L$ و رابطه ضریب استهلاک $\beta = k_a + \sigma_s$ و در نظر گرفتن انحراف در این مسئله نتیجه می‌شود $\tau = k_a L$ ، در این مسئله با در نظر گرفتن ضریب جذب و ضرب کردن آن

Table 7. The value of RMS error, optical thickness and Planck's number after reconstruction

جدول ۷: میزان خطای جذر میانگین مربعات ضخامت نوری و عدد پلانک پس از بازسازی

case	$\eta\%$	$\%RMS(\tau)$	$\%RMS(PI)$
۱	۳	۱/۶۱	۲/۲۲
	۵	۱/۶۱	۳/۶۴
۲	۳	۱/۶۵	۲/۳۰
	۵	۱/۶۵	۴/۰۵

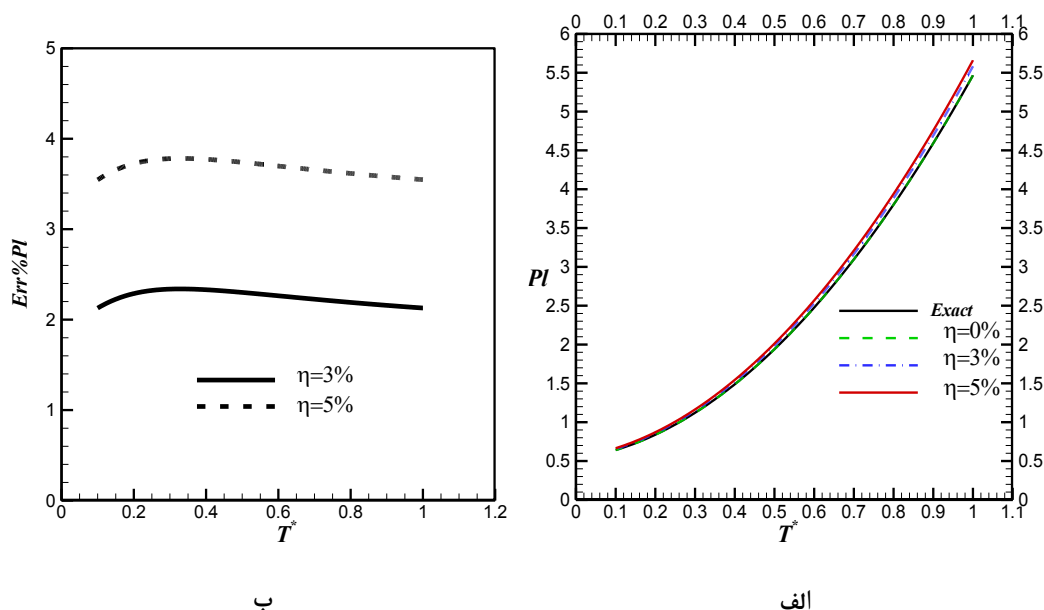
شکل ۳: نتایج بازسازی ضخامت نوری مورد شماره ۱ الف) نمودار توزیع ضخامت نوری دقیق و بازسازی شده برای خطاهای اعمالی ۰، ۳ و ۵ درصد ب) نمودار توزیع خطای ضخامت نوری برای حالت ۳ و ۵ درصد

Fig. 3. Results of optical thickness reconstruction of case1: a) the distribution of the accurate and reconstructed optical thickness for applied errors of 0%, 3% and 5%; b) the distribution of optical thickness error for measurement errors of 3% and 5 % states

۶-۲-۱- الگوریتم ب

گام اول: با استفاده از تابع هدف مجموع شدت‌های تابش نسبی خروجی سطوح (G_1'')، اعداد پلانک سطوح (G_3) و شار حرارتی کل سطوح (G_2)، همه ضرایب معادله ضخامت نوری و پلانک را بازیابی کنید.
گام دوم: ضرایب معادله پلانک بدست آمده از گام اول را به عنوان پارامترهای معلوم قرار دهید و سپس با استفاده از تابع هدف مجموع

محاسبه ضرایب آن‌ها به ترتیب مطابق با جدول‌های ۵ و ۶ می‌باشد. همانطور که مشاهده می‌شود با توجه به رابطه در نظر گرفته شده برای ضخامت نوری و هدایت‌پذیری، چون ضخامت نوری در نظر گرفته شده بسیار بزرگتر از ۱ می‌باشد بنابراین انتقال حرارت تابش، از نوع دیفیوژن می‌شود که با توجه به همین موضوع الگوریتم زیر برای بازیابی ضرایب، در نظر گرفته شده است.

شکل ۴: نتایج بازسازی هدایت پذیری مورد شماره ۱ الف) نمودار توزیع پلانک برای ۳ حالات دقیق و بازسازی شده با سه خطای ۰، ۳ و ۵ درصد ب) نمودار توزیع خطای نسبی عدد پلانک پس از بازسازی برای خطای اعمالی ۳ و ۵ درصد

Fig. 4. Results of reconstructed conductivity for case 1 a) the Planck distributions for 3 accurate and reconstructed states using 3 measurement errors of 0%, 3% and 5% b) distribution diagram of relative error of Planck number after reconstruction for applied errors of 3% and 5%

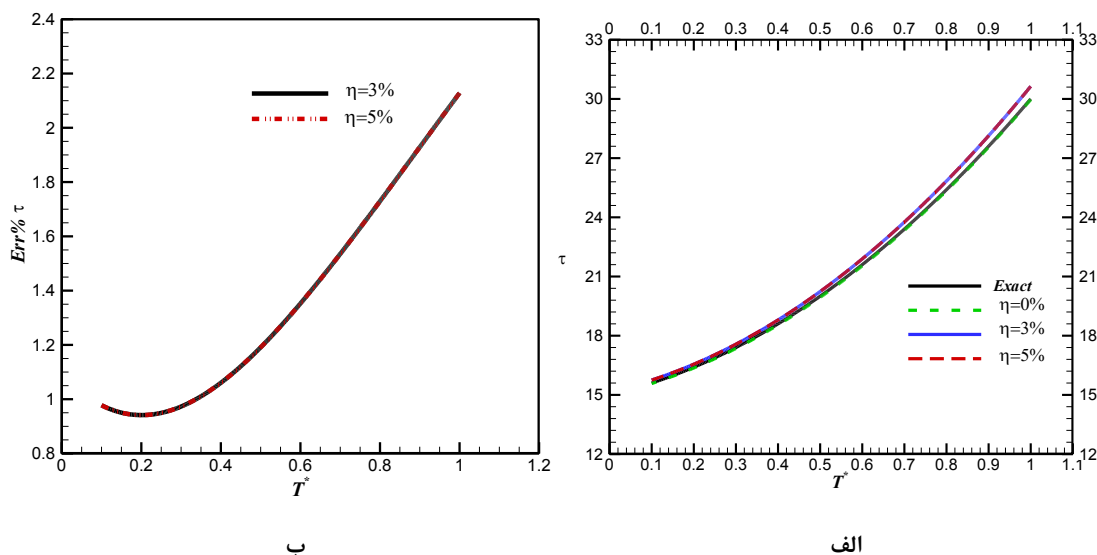
نشان داده می‌شود حتی بیشینه خطا با اعمال خطای اندازه‌گیری ۵ درصد از ۵ درصد تجاوز نمی‌کند. همچنین نتایج شکل ۳ حاکی از این مطلب است که در سطح گرم مقدار خطا افزایش می‌یابد. شدت تابش خارج شده از سطح گرم که از سطح سرد و محیط می‌آید به علت دمای پایین سطح سرد و ضخامت اپتیکی بالای محیط بسیار رقیق می‌شود و به این ترتیب نواحی نزدیک به دیوار گرم اطلاعات کافی را برای بازسازی خواص این ناحیه نداشته و دقت در این ناحیه را کاهش می‌دهد. برعکس مقادیر شدت‌های تابش خارج شده از سطح سرد، از سطح گرم می‌آید و توسط محیط با ضخامت اپتیکی بالا رقیق می‌شود از آنجایی که مقدار دمای سطح گرم بسیار بیشتر از سطح سرد است لذا مقدار رقیق‌شدگی آن نیز کمتر است و مقادیر خواص در نواحی نزدیک دیوار سرد با دقت بالاتری بازسازی می‌شوند. اگرچه از مقادیر پلانک روی خود سطوح برای بازسازی استفاده شده و این موضوع خطای نسبی را کاهش داده است اما تابش به واسطه معادله انرژی به هدایت و در نتیجه عدد پلانک وابسته است اما مستقیماً تحت تاثیر شدت‌های تابش است.

نتایج بازیابی خواص در مورد شماره ۲ نیز به شکل نمودار در اشکال ۵ الف و ۶ ترسیم شده است. همچنین خطاهای نسبی به دست آمده حاصل از بازسازی خواص تابشی و هدایتی در این مورد نیز در شکل‌های ۵ ب و ۶

شدت‌های تابش نسبی خروجی سطوح (G_1) و پلانک سطوح (G_3)، ضرایب معادله ضخامت نوری را بازیابی کنید.

خطای جذر میانگین مربعات^۱ برای ۲ خطای اعمالی ۳ و ۵ درصد در جدول ۷ برای دو مورد در نظر گرفته شده در جدول ۵، آورده شده است. پس از بازسازی، عدد پلانک و ضخامت اپتیکی برای مورد شماره ۱ از جدول ۵ به صورت نمودار در شکل ۳ الف و ۴ الف ترسیم و با حل دقیق مقایسه شده‌اند. همانطور که در شکل ۳ الف و ۴ الف مشاهده می‌شود نمودار بازسازی شده با اعمال خطای اندازه‌گیری صفر درصد کاملاً منطبق با نمودار حالت دقیق می‌باشد و نمودارهای بازسازی شده با اعمال خطای اندازه‌گیری ۳ و ۵ درصد بسیار نزدیک به نمودار حالت دقیق و رفتار آن‌ها مشابه نمودار حالت دقیق می‌باشد. هم‌چنین توزیع خطای نسبی به دست آمده از حل این مورد با استفاده از الگوریتم ب در اشکال ۳ ب و ۴ ب نمایش داده شده است. نکته حائز اهمیت حساسیت کم ضخامت نوری به خطای اعمالی اندازه‌گیری است، به طوری که نتایج دو خطای اندازه‌گیری ورودی همانطور که از شکل ۳ مشخص است تقریباً یکسان هستند. شکل ۴ ب نشان می‌دهد اگرچه عدد پلانک هنوز به خطای داده‌های اندازه‌گیری حساس است اما همانطور که

1 Root-Mean-Square (RMS)

شکل ۵: نتایج بازسازی ضخامت نوری مورد شماره دو (الف) نمودار توزیع ضخامت نوری دقیق و بازسازی شده برای خطاهای اعمالی ۰، ۳ و ۵ درصد (ب) نمودار توزیع خطا ضخامت نوری برای حالت ۳ و ۵ درصد

Fig. 5. Results of optical thickness reconstruction of case2: a) distribution diagram of the accurate and reconstructed optical thickness for applied errors of 0%, 3% and 5%; b) distribution diagram of optical thickness error for applied errors of 3% and 5 %

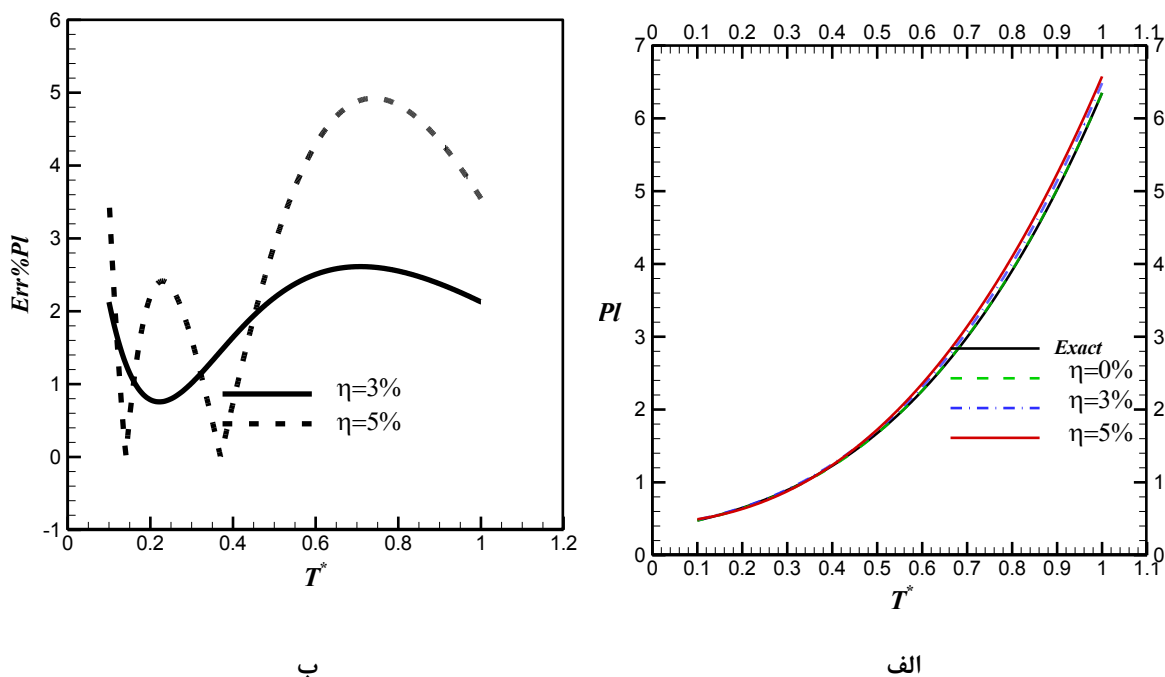
به نواحی نزدیک آن کمک کرده است. به این ترتیب بر خلاف مسئله تابش که بیشترین خطا در مرز گرم قرار دارد در توزیع پلانک به علت مشخص بودن خواص پلانک روی سطح این خطای بیشینه به نواحی نزدیک دیوار گرم منتقل شده است.

۷- نتیجه گیری

در این مقاله، یک الگوریتم معکوس چند مرحله‌ای با چند تابع هدف مجزا برای هر مرحله، به منظور بازسازی خواص ثابت و متغیر با دمای جذب و هدایت در یک محیط نیمه شفاف ارائه شد. مسئله مورد نظر، هدایت-تابش بین دو صفحه موازی با سطوح سیاه را مورد مطالعه قرار داد. مسئله تابش با استفاده از روش جهت‌های مجزای تصحیح شده مدل شد و با استفاده از روش حجم‌های محدود گسسته‌سازی شد و حل گردید. همچنین از روش حجم محدود برای گسسته‌سازی معادله انرژی به منظور حل مسئله هدایت استفاده شد.

نتایج حاصل از بازسازی ضرایب ثابت جذب و پارامتر هدایت-تابش نشان داد که استفاده از شدت‌های تابش مرزی به تنهایی قادر به بازسازی هر دو پارامتر نمی‌باشد. از اینرو، در این حالت برای حل معکوس از یک الگوریتم چند مرحله‌ای، با دو مرحله اصلی، یکی برای بازسازی ضریب جذب و دیگری

ب رسم شده‌اند. همانطور که در شکل ۵ الف و ۶ الف مشاهده می‌شود، نمودار بازسازی شده با اعمال خطای اندازه‌گیری صفر درصد کاملاً منطبق با نمودار حالت دقیق می‌باشد و نمودارهای بازسازی شده با اعمال خطای اندازه‌گیری ۳ و ۵ درصد بسیار نزدیک به نمودار حالت دقیق و رفتار آن‌ها مشابه نمودار حالت دقیق می‌باشد. نتایج بدست آمده از این مورد نشان می‌دهد اگرچه درجه پروفیل از ۲ به ۳ برای عدد پلانک افزایش یافته است اما همچنان بیشینه خطا از ۵ درصد حتی در اعمال خطای اندازه‌گیری ۵ درصد تجاوز نمی‌کند. همچنین نتایج به دست آمده از بازبایی و خطای حاصل از آن در شکل ۵ ب نشان می‌دهد که اگرچه همان پروفیل حالت ۱ برای مورد دوم نیز بازبایی شده است اما درصد بیشینه خطا در این نمودار تغییر کرده است که نشان‌دهنده وابستگی مسئله تابش به هدایت می‌باشد. با افزایش درجه پلی‌نومیال عدد پلانک، همانطور که از نمودار ۶ ب مشخص است از دقت نتایج کاسته می‌شود. اما این مقدار در نواحی نزدیک به دیوار گرم بزرگتر از بقیه نقاط است. علت این موضوع را شاید بتوان به این صورت بیان کرد که به علت وابستگی شدید معادله تابش به هدایت به واسطه غالب بودن رژیم نفوذ در تابش، شار حرارتی کمی از دو سطح خارج می‌شود و این موضوع باعث افزایش خطا در سطح سرد و گرم می‌شود. اما در بازسازی عدد پلانک، مشخص بودن عدد پلانک روی سطح به کاهش خطا روی سطح گرم نسبت

شکل ۶: نتایج بازسازی هدایت پذیری مورد شماره دو الف) نمودار توزیع پلانک برای ۳ حالات دقیق و بازسازی شده با سه خطای ۰، ۳ و ۵ درصد ب) نمودار توزیع خطای نسبی عدد پلانک پس از بازسازی برای خطای اعمالی ۳ و ۵ درصد

Fig. 6. Results of reconstructed thermal conductivity for case 2 a) the Planck distributions for 3 accurate and reconstructed states using 3 measurement errors of 0%, 3% and 5% b) the distributions of relative error of Planck number after reconstruction for applied errors of 3% and 5%

استفاده گردید. به علت این که در قسمت دوم خواص مورد بازیابی مربوط به یک عایق ۱ سانتی متری از جنس نانومواد بود تابش غالب از نوع دیفیوژن بوده و ضریب هدایت مرزها در بازسازی ضریب جذب علاوه بر ضرایب معادله عدد پلانک تاثیر بالایی داشت به طوری که بیشینه خطای نسبی به دست آمده پس از بازسازی در هیچ کدام از موارد مورد بررسی حتی با اعمال خطای اندازه گیری ۵ درصد از خطای اعمال شده به داده های اندازه گیری تجاوز نکرد و این نشان دهنده دقت بالای الگوریتم و توابع هدف پیشنهادی در بازسازی خواص دمایی عایق های حرارتی از جنس نانو داشت. بنابراین به عنوان یک نتیجه کلی می توان بیان کرد که استفاده از الگوریتم پیشنهادی چند مرحله ای با توابع هدف مجموع که به طور مفصل در قسمت نتایج و پاراگراف اول قسمت نتیجه گیری بیان شد به منظور بازسازی همزمان خواص تابشی و هدایتی نانومواد ساخته شده پیش بینی نسبتاً دقیقی از خواص مواد ساخته شده جدید را بدست می دهد.

برای بازسازی ضریب هدایت با دو تابع هدف مجزای شدت های تابش برای بازسازی ضریب جذب و تابع هدف شار حرارتی کل برای بازسازی پارامتر هدایت-تابش استفاده گردید. نتایج به دست آمده نشان داد که با هر خطای اندازه گیری اعمال شده، خطای نسبی پارامتر هدایت-تابش می تواند زیر خطای اندازه گیری اعمال شده باشد. در حالت دوم یک محیط واقعی ساخته شده از جنس نانو به عنوان عایق حرارتی مورد بررسی قرار گرفت. سپس برای بازسازی خواص متغیر با دمای این محیط، برای ضرایب جذب و هدایت دو تابع هدف جدید برای استفاده در الگوریتم چند مرحله ای تعریف شد. در این قسمت برای مرحله اول الگوریتم پیشنهاد شد که از تابع هدف مجموع شدت های تابش مرزها و شار حرارتی کلی و ضرایب هدایت ماده در دمای مرزها استفاده شود. نتیجه این مرحله بازسازی ضرایب معادله عدد پلانک بود سپس به منظور بازسازی ضرایب معادله ضریب جذب از مجموع توابع هدف شدت های تابش خروجی از مرزها و ضریب هدایت مرزها در دمای سطح

۸- فهرست علائم

تعداد نقاط مکانی	Nx	شدت تابش	$I(W/m^2.sr)$
عدد پلانک	Pl	شدت تابش جسم سیاه	$I_b(W/m^2.sr)$
شار حرارتی	q	ضریب هدایت	$k(W/m.K)$
دما	T	ضریب ثابت	$k_a(1/m)$
مختصات مکانی	$x(m)$	فاصله بین دو صفحه تخت	$L(m)$

علائم یونانی

ضریب انحراف	$\sigma_s (m^{-1})$	ضریب استهلاک	$\beta(k^{-1})$
ضریب پراکندگی	ω	ضریب وزنی	γ
دیورژانس شار تابشی	$\nabla \cdot q_r$	کسینوس زاویه پرتو	μ
		ضخامت اپتیکی	τ

زیرنویس

تابشی	r	جسم سیاه	b
مرجع	ref	مقدار اندازه‌گیری شده	d
کل	T	مقدار تخمین زده شده	e

بالانویس

جهت تابش خروجی	m	بی بعد	*
		جهت تابش ورودی	m

- exchangers, *International journal of heat and mass transfer*, 57(2) (2013) 608-622.
- [9] R. Das, S.C. Mishra, T.P. Kumar, R. Uppaluri, An inverse analysis for parameter estimation applied to a non-fourier conduction–radiation problem, *Heat Transfer Engineering*, 32(6) (2011) 455-466.
- [10] R. Das, S.C. Mishra, M. Ajith, R. Uppaluri, An inverse analysis of a transient 2-D conduction–radiation problem using the lattice Boltzmann method and the finite volume method coupled with the genetic algorithm, *Journal of Quantitative Spectroscopy and Radiative Transfer*, 109(11) (2008) 2060-2077.
- [11] R. Das, S.C. Mishra, T.P. Kumar, R. Uppaluri, An inverse analysis for parameter estimation applied to a non-fourier conduction–radiation problem, *Heat Transfer Engineering*, 32(6) (2011) 455-466.
- [12] H. Qi, L. Ruan, H. Zhang, Y. Wang, H. Tan, Inverse radiation analysis of a one-dimensional participating slab by stochastic particle swarm optimizer algorithm, *International journal of thermal sciences*, 46(7) (2007) 649-661.
- [13] H. Qi, Y.-T. Ren, Q. Chen, L.-M. Ruan, Fast method of retrieving the asymmetry factor and scattering albedo from the maximum time-resolved reflectance of participating media, *Applied optics*, 54(16) (2015) 5234-5242.
- [14] R. Souto, S. Stephany, J. Becceneri, H. Campos Velho, A. Silva Neto, Reconstruction of spatial dependent scattering albedo in a radiative transfer problem using a hybrid Ant Colony System implementation scheme, in: 6th World Congress on Structural and Multidisciplinary Optimization, Rio de Janeiro, Brazil, 2005.
- [15] R. Souto, S. Stephany, J. Becceneri, H. Campos Velho, A. Silva Neto, Reconstruction of spatial dependent
- [1] M.J. Varady, A.G. Fedorov, Combined radiation and conduction in glass foams, *Journal of heat transfer*, 124(6) (2002) 1103-1109.
- [2] M. Ferraiuolo, O. Manca, Heat transfer in a multi-layered thermal protection system under aerodynamic heating, *International Journal of Thermal Sciences*, 53 (2012) 56-70.
- [3] R. Coquard, D. Rochais, D. Baillis, Conductive and radiative heat transfer in ceramic and metal foams at fire temperatures, *Fire technology*, 48(3) (2012) 699-732.
- [4] M. Cui, X. Gao, J. Zhang, A new approach for the estimation of temperature-dependent thermal properties by solving transient inverse heat conduction problems, *International Journal of Thermal Sciences*, 58 (2012) 113-119.
- [5] B. Zhang, H. Qi, Y.-T. Ren, S.-C. Sun, L.-M. Ruan, Application of homogenous continuous Ant Colony Optimization algorithm to inverse problem of one-dimensional coupled radiation and conduction heat transfer, *International Journal of Heat and Mass Transfer*, 66 (2013) 507-516.
- [6] G. Masiello, C. Serio, Simultaneous physical retrieval of surface emissivity spectrum and atmospheric parameters from infrared atmospheric sounder interferometer spectral radiances, *Applied Optics*, 52(11) (2013) 2428-2446.
- [7] H. Mao, D. Zhao, Alternative phase-diverse phase retrieval algorithm based on Levenberg-Marquardt nonlinear optimization, *Optics Express*, 17(6) (2009) 4540-4552.
- [8] C.-H. Huang, C.-H. Wang, The design of uniform tube flow rates for Z-type compact parallel flow heat

- Optimization algorithm to inverse problem of one-dimensional coupled radiation and conduction heat transfer, *International Journal of Heat and Mass Transfer*, 66 (2013) 507-516.
- [21] Y. Ren, H. Qi, F. Zhao, L. Ruan, H. Tan, Simultaneous retrieval of temperature-dependent absorption coefficient and conductivity of participating media, *Scientific reports*, 6 (2016) 21998.
- [22] S.-C. Sun, H. Qi, S.-L. Wang, Y.-T. Ren, L.-M. Ruan, A multi-stage optimization technique for simultaneous reconstruction of infrared optical and thermophysical parameters in semitransparent media, *Infrared Physics & Technology*, 92 (2018) 219-233.
- [23] S.C. Mishra, H.K. Roy, N. Misra, Discrete ordinate method with a new and a simple quadrature scheme, *Journal of Quantitative Spectroscopy and Radiative Transfer*, 101(2) (2006) 249-262.
- [24] J. Kennedy, R. Eberhart, Particle swarm optimization. u: *Proc. IEEE Int. Neural Networks*, Perth, Australia, str, 1948 (1992).
- [25] R. Viskanta, R. Grosh, Heat transfer by simultaneous conduction and radiation in an absorbing medium, *Journal of Heat Transfer*, 84(1) (1962) 63-72.
- scattering albedo in a radiative transfer problem using a hybrid Ant Colony System implementation scheme, in: *6th World Congress on Structural and Multidisciplinary Optimization*, Rio de Janeiro, Brazil, 2005.
- [16] A. Silva Neto, M. Özisik, An inverse problem of estimating thermal conductivity, optical thickness, and single scattering albedo of a semi-transparent medium, in: *Proc. 1st Inverse Problems in Engineering Conference: Theory and Practice*, Florida, USA, 1993, pp. 267-273.
- [17] H. Li, Estimation of thermal properties in combined conduction and radiation, *International Journal of Heat and Mass Transfer*, 42(3) (1999) 565-572.
- [18] O. Alifanov, A. Nenarokomov, V. Gonzalez, Study of multilayer thermal insulation by inverse problems method, *Acta Astronautica*, 65(9-10) (2009) 1284-1291.
- [19] R. Das, S.C. Mishra, R. Uppaluri, Inverse analysis applied to retrieval of parameters and reconstruction of temperature field in a transient conduction–radiation heat transfer problem involving mixed boundary conditions, *International Communications in Heat and Mass Transfer*, 37(1) (2010) 52-57.
- [20] B. Zhang, H. Qi, Y.-T. Ren, S.-C. Sun, L.-M. Ruan, Application of homogenous continuous Ant Colony

